

greenet

Fast forwarding the green transition in just and socially responsible way – cases of industry, energy and transport sectors

PROGRAM ŠKOLENIA

Co-funded by
the European Union

PREDSLOV

Tento program školenia sa skladá zo vzdelávacích materiálov pre tri workshopy na úrovni Európskej únie, ktoré sú súčasťou projektu GREENET a ktorý spolufinancuje Európska únia. Cieľom vzdelávacieho kurzu je posilniť kapacity medziodvetvových sociálnych partnerov v sektore priemyslu, energetiky a dopravy, ovplyvniť európsky sociálny dialóg a zabezpečiť, aby prechod k uhlíkovej neutralite v Európskej únii bol spoločensky spravodlivý a dostupný pre všetkých európskych občanov a pracovníkov.

Tri workshopy na úrovni Európskej únie, z ktorých každý bude trvať dva dni, sa budú venovať konkrétnym témam, napríklad:

- Prvý workshop na úrovni Európskej únie, ktorý sa koná v Krakove, bude zameraný na legislatívu týkajúcu sa Zelenej dohody.
- Druhý workshop na úrovni Európskej únie, ktorý sa uskutoční v online formáte, bude zameraný na účasť pracovníkov na politikách Zelenej dohody.
- Tretí workshop na úrovni Európskej únie, ktorý sa uskutoční v online formáte, bude zameraný na procesy informovania a konzultácií.

Materiály s pokynmi obsahujú komplexné informácie týkajúce sa Európskej zelenej dohody a ďalších strategických dokumentov, ktoré sú súčasťou stratégie, ako aj úvahy týkajúce sa uvedených strategických dokumentov.

Ale začnime od začiatku.

1. Najčastejšie dôvody na obavy.....	5
1.1 Otázky na prekonanie obáv	6
2. Robí len Európska únia kroky na zmiernenie klimatických zmien?.....	8
2.1 Spojené štáty americké	8
2.2 Čína	9
2.3 India	9
2.4 Japonsko.....	10
2.5 Kanada	10
2.6 Austrália.....	11
2.7 Brazília.....	11
2.8 Južná Kórea.....	12
3. Kľúčové princípy spravodlivej transformácie	13
3.1 Definícia a rámec Medzinárodnej organizácie práce (MOP) pre Spravodlivú transformáciu	14
1. Sociálny dialóg	14
2. Makroekonomické politiky.....	14
3. Politiky podnikov:	14
4. Rozvoj zručností:.....	15
5. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci:	15
6. Sociálna ochrana.....	15
7. Práva a normy:.....	15

8. Miestny a regionálny rozvoj.....	15
3.2 Kľúčové zainteresované strany a sociálny dialóg v rámci Spravodlivej transformácie	16
4. Transformácia rôznych sektorov.....	20
5. Je toto vôbec uskutočniteľné?.....	24
5.1 Šance na dosiahnutie globálnej klimateckej neutrality do roku 2050	24
5.2 Výzvy pri dosahovaní klimateckej neutrality.....	26
5.3 Cirkulárna ekonomika	27
6. Strategické dokumenty Európskej únie súvisiace s dosahovaním klimateckej neutrality.....	31
6.1 Európsky zákon o zmene klímy.....	31
6.2 Integrovaný národný energetický a klimatecký plán (INEKP).....	35
6.3 Systém obchodovania s emisiami Európskej únie.....	35
6.4 Priemyselný plán pre Zelenú dohodu	36
6.5 Mechanizmus prispôsobenia uhlíkovej hranice (CBAM)	37

1. Najčastejšie dôvody na obavy

Európska zelená dohoda je ambiciózny plán, ktorého cieľom je dosiahnuť udržateľnosť hospodárstva Európskej únie transformovaním klimatických a ekologických výziev na príležitosti. Je však jasné, že takéto iniciatívy zamerané na transformáciu môžu u ľudí vyvolať strach a obavy. Nasleduje prehľad niektorých z najčastejších dôvodov a relevantných otázok ktoré môžu pomôcť pri riešení a potenciálnom prekonávaní uvedených obáv:

Ekonomický dopad:

Strata zamestnania: Obavy, že zelené politiky povedú k strate zamestnania v tradičných hospodárskych sektoroch, ako sú energetika, doprava a priemysel.

Ekonomické náklady: Znepokojenie ohľadom vysokých nákladov na prechod na zelené technológie a obnoviteľné zdroje energie.

Energetická bezpečnosť

Spoľahlivosť obnoviteľných zdrojov energie: Obavy, že obnoviteľné zdroje energie, ako sú veterná a solárna energia, nie sú dostatočne spoľahlivé na uspokojenie všetkých potrieb v oblasti dodávky energie.

Technologická závislosť: Obavy, že závislosť od nových technológií spôsobí, že energetické systémy budú citlivejšie na poruchy.

Spoločenská nerovnosť

Prístupnosť: Obavy, že náklady na zelené politiky budú neúmerne zaťažovať domácnosti s nízkymi príjmami a že ceny elektrickej energie a dopravy sa zvýšia.

Prístup k benefítom: Strach z nerovnomerne dostupných výhod zelených iniciatív, ako sú čistejší vzduch a lepšia verejná doprava.

Výzvy pri implementácii

Realizovateľnosť: Pochybnosti o tom, či sú ciele Zelenej dohody realistické a vykonateľné v navrhnutých časových rámcoch.

Byrokracia a predpisy: Obavy týkajúce sa možného spomalenia inovácií a rastu v dôsledku zvýšených regulačných a byrokratických požiadaviek.

Vplyv na jednotlivca

Zmeny v životnom štýle: Obavy, že jednotlivci budú musieť vykonať významné zmeny vo svojom životnom štýle, ako je obmedzenie používania automobilov alebo zmena stravovacích návykov, ktoré môžu byť nepríjemné alebo neželateľné.

Neistota: Všeobecný strach zo zmien a neznáma, najmä z toho, ako by Zelená dohoda mohla ovplyvniť každodenný život.

Otázky: Myslíte si, že vyššie uvedené dôvody na obavy sú adekvátne vysvetlené? Myslíte, že existujú aj iné dôvody? Aké sú podľa vás najväčšie dôvody na obavy? Aké informácie by mali mať ľudia k dispozícii, aby mohli odpovedať na otázky, ktoré sa medzičasom objavia? Akú úlohu zohrávajú zástupcovia zamestnancov (odborníci) pri hľadaní odpovedí?

Prosíme vás, aby ste si poznamenali svoje postrehy pred začiatkom školenia – budete ich môcť zdieľať s nami počas našej spoločnej práce.

1.1 Otázky na prekonanie obáv

Stojí za to pokúsiť sa odpovedať na niektoré konkrétnejšie otázky (hoci sme si vedomí toho, že stále hovoríme v relatívne všeobecných pojmoch):

Ekonomický dopad:

- Aké konkrétne iniciatívy na vytváranie pracovných miest predpokladá Zelená dohoda na kompenzáciu potenciálnych strát pracovných miest v tradičných priemyselných odvetviach?
- Ako Zelená dohoda podporí spoločnosti a sektory pri prechode na ekologickejšie postupy bez toho, aby im vznikli nadmerné náklady?

Energetická bezpečnosť:

- Aké opatrenia sa prijímajú, aby sa zabezpečilo, že obnoviteľné zdroje energie budú spoľahlivé a primerané na splnenie požiadaviek na dodávku energie?
- Akým spôsobom je plánovaná Zelená dohoda na ochranu energetických systémov pred možnými prerušeniami dodávok spôsobenými aplikáciou nových technológií?

Spoločenská nerovnosť:

- Ako Zelená dohoda zabezpečí, že prechod na zelenú ekonomiku bude spravodlivý a nebude neúmerne zaťažovať domácnosti s nižšími príjmami?
- Aké programy sú navrhnuté tak, aby zabezpečili, že všetky komunity pocítia výhody zlepšených životných podmienok a životného prostredia?

Výzvy pri implementácii:

- Aké kroky sa prijímajú na zabezpečenie toho, aby boli ciele Zelenej dohody reálne a dosiahnuteľné?
- Akým spôsobom Zelená dohoda prispeje k rovnováhe medzi potrebou regulácie a potrebou podporiť inováciu a hospodársky rast?

Vplyv na jednotlivca:

- Aké stratégie boli navrhnuté tak, aby pomohli jednotlivcom a rodinám prispôbiť sa zmenám životného štýlu, ktoré vyžaduje Zelená dohoda?
- Akým spôsobom sa Zelená dohoda vysporiada s neistotou a obavami, ktoré ľudia cítia v súvislosti so zmenami, ktoré táto dohoda prinesie v ich každodennom fungovaní?

Analyzujte, prosím, vyššie uvedené otázky a pokúste sa ich spojiť s konkrétnym sektorom, ktorý zastupujete. O aké myšlienky by ste sa chceli počas stretnutia podeliť? Aké sú najčastejšie otázky vo vašom regióne?

Odpovedaním na tieto otázky môžu tvorcovia politik a obhajcovia pomôcť rozptýliť obavy, objasniť mylné predstavy a zabezpečiť podporu verejnosti pre Zelenú dohodu. Spolupráca s

komunitami, poskytovanie jasných a transparentných informácií a prezentácia hmatateľných prínosov zelených politík sú kľúčovými krokmi k prekonávaniu uvedených obáv.

2. Robí len Európska únia kroky na zmiernenie klimatických zmien?

Otázka, ktorá sa často objavuje v diskusiách a debatách, je, prečo len Európska únia (alebo Európa vo všeobecnosti) podniká kroky týkajúce sa zmeny klímy. Naším cieľom nie je, aby ste sa stali odborníkmi na túto tému, ale stojí za to citovať niektoré základné informácie, aby sa ukázalo, že ide o nesprávny predpoklad.

Opatrenia na dekarbonizáciu sa prijímajú na globálnej úrovni, keďže krajiny na celom svete sa snažia znížiť emisie skleníkových plynov a prejsť na udržateľnejšie energetické systémy. Nižšie je uvedený prehľad významných iniciatív v oblasti dekarbonizácie mimo Európskej únie:

2.1 Spojené štáty americké

Iniciatívy v oblasti čistej energie:

Investície do obnoviteľnej energie: Významné investície do solárnej energie, veternej energie a iných obnoviteľných zdrojov energie.

Modernizácia energetickej siete: Zlepšenie energetickej siete na podporu integrácie obnoviteľnej energie a zlepšenie energetickej účinnosti.

Štandard čistej energie (CES): Návrhy na zavedenie národného CES na uloženie povinnosti, aby určité percento elektriny pochádzalo z obnoviteľných zdrojov.

Regulačné opatrenia:

Regulácia emisií: Sprísnenie emisných noriem pre elektrárne a vozidlá.

Emisie metánu: Predpisy zamerané na zníženie emisií metánu z ropných a plynárenských zariadení.

Inovácie a výskum:

Agentúra pre pokročilé výskumné projekty Ministerstva energetiky USA (ARPA-E): Financovanie inovatívnych energetických technológií.

Technológie zachytávania a ukladania uhlíka (CCS): Výskum a vývoj technológií CCS na zachytávanie a ukladanie uhlíkových emisií z priemyselných zdrojov.

2.2 Čína

Rozšírenie obnoviteľnej energie:

Solárna a veterná energia: Obrovské investície do solárnych a veterných fariem robia z Číny svetového lídra v kapacite obnoviteľnej energie.

Vodná energia: Neustály rozvoj veľkých hydroenergetických projektov.

Zníženie spotreby uhlia:

Určenie hornej hranice spotreby uhlia: Zásady určovania hornej hranice spotreby uhlia a zvyšovania podielu nefosílnych palív na spotrebe energie podľa typu zdroja.

Vyrad'ovanie uhoľných elektrární: Ukončenie prevádzky starších a menej účinných uhoľných elektrární.

Elektromobily (EV):

Stimuly pre používanie EV: Dotácie a stimuly na podporu prechodu na používanie elektrických vozidiel.

Technológia batérií: Investície do technológií výroby a recyklácie batérií.

2.3 India

Ciele obnoviteľnej energie:

Národná solárna misia: Ambiciózne ciele na zvýšenie kapacity solárnej energie s cieľom 100 GW do roku 2022.

Veterná energia: Významné investície do projektov v oblasti veternej energie.

Energetická efektívnosť:

Nariadenie o energetickej hospodárnosti budov (ECBC): Normy energetickej účinnosti budov.

LED osvetlenie: Všadeprítomné používanie energetickejšpurného LED osvetlenia.

Udržateľná doprava:

Podpora EV: Politiky a iniciatívy na podporu prechodu na elektrické vozidlá.

Verejná doprava: Investície do modernizácie a rozšírenia systému verejnej dopravy.

2.4 Japonsko

Rozvoj obnoviteľnej energie:

Veterné farmy na mori: Investície do projektov súvisiacich s veternými farmami na mori.

Solárna energia: Nepretržitá podpora pre solárne elektrárne.

Jadrová energia:

Reštartovanie jadrových elektrární: Postupné reštartovanie jadrových reaktorov so zlepšenými bezpečnostnými opatreniami po udalosti vo Fukušime.

Ekonomika založená na vodíku:

Stratégia využívania vodíka: Vývoj technológií na výrobu, skladovanie a používanie vodíka ako súčasť širšej stratégie pre vodíkové hospodárstvo.

2.5 Kanada

Formovanie cien uhlíka:

Uhlíková daň: Zavedenie národnej uhlíkovej dane s cieľom podporiť zníženie emisií.

Obchodovanie s prenositeľnými povoleniami na emisie (Cap-and-Trade): Regionálne systémy cap-and-trade, ako je to v prípade Quebecu.

Investície do čistej energie:

Obnoviteľná energia: Investície do projektov týkajúcich sa veterných elektrární, solárnych elektrární a hydroelektrární.

Inteligentné elektroenergetické siete - Smart Grid technológie: Rozvoj technológií inteligentných elektroenergetických sietí na zlepšenie energetickej účinnosti a integráciu obnoviteľných zdrojov energie.

Zachytávanie a využívanie uhlíka:

CCS projekty: Realizácia projektov zachytávania a ukladaní uhlíka, najmä v sektore ropy a plynu.

2.6 Austrália

Ciele obnoviteľnej energie:

Veľké projekty v oblasti obnoviteľnej energie: Investície do veľkých projektov solárnych a veterných elektrární.

Systémy batérií na skladovanie energie: Rozvoj veľkých batériových systémov na skladovanie energie ako podpora obnoviteľnej energie.

Energetická účinnosť:

Štandardy pre budovy: Implementácia štandardov energetickej účinnosti pre budovy. Efektívita zariadení: Predpisy zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti domácich zariadení.

Zachytávanie uhlíka:

Fond na znižovanie emisií: Iniciatívy na znižovanie emisií prostredníctvom zlepšených poľnohospodárskych praktík a hospodárenia s pôdou.

2.7 Brazília

Expanzia obnoviteľnej energie

Vodná energia: Významné spoliehanie sa na hydroenergiu, ktorá tvorí značný podiel na spotrebe energie podľa typov zdrojov.“

Veterná a solárna energia: Rýchly rast kapacity veterných a solárnych elektrární.

Bioenergia:

Biopalivá: Široké využívanie biopalív, najmä etanolu z cukrovej repy pre potreby dopravy.

Ochrana lesov:

Politiky týkajúce sa odlesňovania: Úsilie o zníženie odlesňovania v Amazónii a v ďalších kritických oblastiach.

2.8 Južná Kórea

Nová Zelená dohoda

Investície do obnoviteľnej energie: Významné investície do projektov obnoviteľnej energie ako súčasť komplexnej Novej Zelenej dohody.

Energetická transformácia: Ukončenie používania uhlia a zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie a jadrovej energie.

Inteligentné mestá

Urbánna udržateľnosť: Rozvoj inteligentných miest s integrovaným energetickým systémom, dopravným systémom a systémom na správu odpadu.

Elektrické vozidlá

Infraštruktúra pre EV: Expanzia potrebnej infraštruktúry na nabíjanie elektrických vozidiel a stimuly na prechod na používanie elektrických vozidiel.

Tieto opatrenia odrážajú globálnu angažovanosť na zníženie emisií uhlíka a prechod na udržateľné energetické systémy, bez ohľadu na rôzne národné kontexty a stratégie.

3. Klúčové princípy spravodlivej transformácie

Spravodlivá transformácia“ predstavuje rámec, ktorého úlohou je zabezpečiť, aby prechod na udržateľnú, nízkouhlíkovú ekonomiku bol spravodlivý a inkluzívny, pričom sa zohľadňujú sociálne a ekonomické dopady dekarbonizácie. Tento koncept zdôrazňuje nevyhnutnosť zohľadnenia blahobytu pracovníkov, komunit a iných zainteresovaných strán, na ktoré má vplyv prechod z fosílnych palív na obnoviteľnú energiu a iné zelené technológie.

Koncept, ktorý bude zastúpený počas celého školenia, je koncept Spravodlivej transformácie. Musíme zohľadniť nasledovné:

Inkluzívne rozhodovanie:

- Zabezpečiť, aby všetky zainteresované strany, vrátane pracovníkov, komunit, podnikov a vládnych orgánov mali hlas v plánovaní a implementácii stratégií pre transformáciu.

Vytváranie pracovných miest a diverzifikácia ekonomických aktivít:

- Podporovať vytváranie kvalitných zelených pracovných miest a diverzifikáciu ekonomických aktivít s cieľom znížiť závislosť od sektorov, ktoré prispievajú k emisiám skleníkových plynov.

Sociálna ochrana a podpora

- Zabezpečiť opatrenia sociálnej ochrany, ako sú dávky v nezamestnanosti, programy rekvalifikácie a dôchodkové plány, aby sa pomohlo pracovníkom a komunitám počas obdobia transformácie.

Vzdelávanie a rozvoj zručností

- Investovať do vzdelávania a školiacich programov s cieľom pripraviť pracovníkov na nové zelené pracovné miesta a sektory.

Spravodlivosť a pravda

- Bojovať proti nerovnostiam zabezpečením spravodlivej distribúcie benefitov a nákladov transformácie, pričom zvláštnu pozornosť venovať zraniteľným a marginalizovaným skupinám.

Ekologická udržateľnosť

- Zharmonizovať ekonomické aktivity s cieľmi ekologickej udržateľnosti s cieľom dosiahnuť ochranu ekosystémov a biodiverzity.

3.1 Definícia a rámec Medzinárodnej organizácie práce (MOP) pre Spravodlivú transformáciu

Medzinárodná organizácia práce (MOP) definuje Spravodlivú transformáciu ako rámec pre spravodlivý a inkluzívny prechod na udržateľnú ekonomiku. MOP zdôrazňuje, že táto transformácia by mala vytvoriť dôstojné pracovné príležitosti, zabezpečiť sociálnu inklúziu a znížiť chudobu.

Prístup MOP k Spravodlivej transformácii je založený na nasledujúcich princípoch, ktoré sú predstavené v „Smernici pre spravodlivú transformáciu na ceste k ekologicky udržateľným ekonomikám a spoločnostiam pre všetkých“:

1. Sociálny dialóg

- Podpora dialógu medzi vládnymi orgánmi, zamestnávateľmi a pracovníkmi, prostredníctvom ktorého sa rozvíjajú politiky a stratégie, ktoré uľahčujú hladký a spravodlivý prechod.

2. Makroekonomické politiky

- Implementácia makroekonomických politík, ktoré podporujú udržateľný rozvoj a vytváranie pracovných miest v zelených sektoroch.

3. Politiky podnikov:

- Podpora podnikom pri prijímaní udržateľných praktík a technológií pri súčasnom zabezpečení dôstojných pracovných podmienok.

4. Rozvoj zručností:

- Poskytovanie vzdelávania a odbornej prípravy na prípravu pracovnej sily na nové príležitosti, ktoré ponúka zelená ekonomika.

5. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci:

- Zabezpečiť, aby nové zelené podniky boli bezpečné a zdravé, a to s použitím príslušných nariadení a noriem.

6. Sociálna ochrana

- Vytvorenie pevných systémov sociálnej ochrany na zmiernenie sociálnych a ekonomických dôsledkov prechodu na pracovníkov a komunity.

7. Práva a normy:

- Rešpektovanie pracovných práv a noriem vrátane slobody združovania a kolektívneho vyjednávania počas celého procesu prechodu.

8. Miestny a regionálny rozvoj

Poskytovanie podpory miestnym a regionálnym rozvojovým iniciatívam na diverzifikáciu ekonomických činností a poskytovanie prostriedkov na sebestačné živobytie.

Príklady implementácie:

- **Náhrada uhlia:** Podpora regiónom závislým na využívaní uhlia organizovaním programov rekvalifikácie pre pracovníkov, spúšťaním iniciatív na diverzifikáciu ekonomických aktivít a investovaním do projektov obnoviteľnej energie.

- **Automobilový priemysel:** Poskytovanie pomoci pracovníkom v automobilovom priemysle organizovaním programov na rozvoj zručností s cieľom uľahčiť prechod na práce v sektore výroby a údržby elektromobilov.

- **Poľnohospodárstvo:** Propagácia udržateľných poľnohospodárskych praktík, ktoré zvyšujú produktivitu pri súčasnom znižovaní dopadu na životné prostredie, a poskytovanie podpory poľnohospodárom pri prispôbovaní sa novým pracovným metódam.

Zameriavajúc sa na tieto princípy, MOP má za cieľ zabezpečiť, aby prechod na zelenú ekonomiku nepredstavoval nesúmerné zaťaženie pre pracovníkov a komunity, ale naopak, aby im poskytol príležitosti na inkluzívny rast a rozvoj.

Pamätajte, že Zelená dohoda nie je len o zatváraní baní. Je to proces, v ktorom sa transformuje celé hospodárstvo. Rovnako stojí za zmienku, že ide aj o proces, ktorý prispieva k zmene našej spoločnosti.

3.2 Kľúčové zainteresované strany a sociálny dialóg v rámci Spravodlivej transformácie

Koncept spravodlivej transformácie vychádza z predpokladu, že transformácia bude založená na sociálnom dialógu a inkluzívnom rozhodovaní, čím sa zabezpečí, že všetky zainteresované strany sa zapoja do plánovania a realizácie stratégií pre transformáciu. Kľúčové zainteresované strany v spravodlivých transformáciách zahŕňajú nasledujúcich účastníkov:

1. Zamestnanci a odbory

Pracovné organizácie sa zasadujú za dôstojnú prácu, sociálnu ochranu a spravodlivé transformácie pre pracovníkov, ktorých sa dotýka prechod na zelenú ekonomiku. Zapájajú sa do kolektívnych vyjednávaní a sociálneho dialógu, aby zabezpečili, že práva a záujmy zamestnancov budú chránené počas transformácie.

2. Orgány moci a regulačné orgány, vrátane národných a miestnych vládnych orgánov

Sú zodpovedné za definovanie politík, zavádzanie regulačných rámcov a zabezpečenie dodržiavania medzinárodných dohôd. Taktiež vytvárajú a podporujú nevyhnutné podmienky pre sociálny dialóg, zapájaním rôznych zainteresovaných strán do diskusií a rozhodovacích procesov týkajúcich sa konkrétnych politík.

3. Organizácie občianskej spoločnosti a komunity

Skupiny bojujúce sa za ekologickú a sociálnu spravodlivosť, skupiny v rámci miestnych komunit a iné miestne zainteresované strany poskytujú cenné postrehy a angažujú sa v zastupovaní, aby zabezpečili, že ekologická a sociálna spravodlivosť sú prítomné ako neoddeliteľné súčasti transformácie. Ich účasť v tomto procese pomáha riešiť problémy komunit, ktoré sú najviac ovplyvnené politikami týkajúcimi sa klimatických zmien a životného prostredia.

4. Organizácie zamestnávateľov

Reprezentujú záujmy podnikov, uľahčujú zavádzanie zelených technológií v praxi v rámci rôznych sektorov. Zapájajú sa do sociálneho dialógu s cieľom dosiahnuť rovnováhu medzi hospodárskym rastom a ekologickou udržateľnosťou a zabezpečiť podporu pre podniky počas transformácie.

5. Inštitúcie sociálneho dialógu

Inštitúcie sociálneho dialógu, ktoré zahŕňajú rôzne formy vyjednávania a konzultácií, zabezpečujú, že názory všetkých relevantných účastníkov v rozhodovacom procese, vrátane zraniteľných skupín, sú vypočuté a zohľadnené.

Sociálni partneri zahŕňajú organizácie zamestnávateľov, odbory a ďalšie reprezentatívne skupiny, ktoré sa podieľajú na pracovných vzťahoch a sociálnom dialógu. Ich účasť je kľúčová na zabezpečenie toho, aby prechod na zelenú ekonomiku bol spravodlivý, inkluzívny a prínosný pre všetky časti spoločnosti. Nasledujú kľúčové aspekty a výzvy týkajúce sa ich účasti:

Kľúčové úlohy a prínosy

Inkluzívne navrhovanie politík: Sociálni partneri sa podieľajú na navrhovaní, implementácii a monitorovaní politík. Ich účasť zabezpečuje, že názory všetkých zainteresovaných strán budú zohľadnené, čo vedie k vyváženejším a spravodlivejším výsledkom.

Sociálny dialóg: Efektívny sociálny dialóg zahŕňa vyjednávanie, konzultácie a zdieľanie informácií medzi orgánmi vlády, zamestnávateľmi a zamestnancami, a to v otázkach týkajúcich sa hospodárskej a sociálnej politiky. Pomáha pri riešení potenciálnych konfliktov a vytváraní konsenzu v kľúčových iniciatívach.

Tripartita: Tripartitná spolupráca medzi orgánmi vlády, zamestnávateľmi a zamestnancami zabezpečuje, že politiky sú ekologicky udržateľné, sociálne inkluzívne a ekonomicky realizovateľné.

Výzvy:

Kapacity a zdroje: Na efektívne zapojenie sociálnych partnerov sú potrebné adekvátne zdroje a kapacity, čo zahŕňa personál, financovanie a odborné znalosti týkajúce sa otázok súvisiacich s klimatickými zmenami. Ak tieto faktory chýbajú, sociálni partneri budú mať obmedzené možnosti prispieť k celému procesu.

Rovnováha medzi záujmami: Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi rôznorodými záujmami rôznych zainteresovaných strán. To zahŕňa zohľadnenie problémov v konkrétnych sektoroch, na ktoré by transformácia mohla mať nepriaznivý dopad.

Zabezpečenie efektívnej implementácie: Hoci je fáza navrhovania politík kľúčová, fáza implementácie tiež prináša vážne výzvy. Aby sa zabezpečilo, že dohodnuté politiky sa efektívne realizujú, je nevyhnutný nepretržitý dialóg a monitorovanie.

Otázky: Ako diskutovať a vyjednávať o transformácii? Čo potrebujeme na zabezpečenie skutočne inkluzívneho navrhovania politík a efektívneho sociálneho dialógu? Aké kompetencie sú potrebné, aby sme ako zamestnanci, sociálni partneri a občania mohli niečo podniknúť? Aké zdroje sú

potrebné? Aké sú najväčšie výzvy pre sociálny dialóg? Na čo by sme mali venovať osobitnú pozornosť počas procesu informovania, konzultácií a vyjednávania?

4. Transformácia rôznych sektorov

Cieľom Európskej zelenej dohody je urobiť hospodárstvo Európskej únie udržateľným, transformovaním rôznych sektorov a propagovaním zeleňšej a odolnejšej budúcnosti. Nasleduje prehľad sektorov, ktoré prejdú najväčšou transformáciou v dôsledku implementácie Európskej zelenej dohody:

1. Sektor energetiky

Obnoviteľná energia: Významné investície do zdrojov obnoviteľnej energie, ako sú energia vetra, solárna energia a vodná energia, ktoré nahradia fosílna palivá.

Energetická efektívnosť: Implementácia opatrení na dosiahnutie energetickej efektívnosti vo všetkých sektoroch, vrátane modernizácie systémov KHG (klimatizácia, kúrenie, chladenie) v budovách („building retrofit“) a vylepšených systémov na riadenie spotreby energie.

Modernizácia energetickej siete: Modernizácia energetickej siete na integráciu obnoviteľnej energie a zlepšenie ich odolnosti a flexibility.

2. Doprava

Elektrifikácia vozidiel: Podpora elektrických vozidiel (EV) prostredníctvom stimulov, výstavby kompletnej infraštruktúry pre nabíjanie EV a zavedenia prísnejších štandardov týkajúcich sa emisií, ktoré sa budú vzťahovať na automobily a nákladné vozidlá.

Verejná doprava: Rozvoj sietí verejnej dopravy a podpora používania udržateľných foriem dopravy, ako sú bicykle a chôdza.

Letecká a námorná doprava: Implementácia opatrení na zníženie emisií v leteckej a námornej doprave, vrátane vývoja udržateľných palív a efektívnejších technológií.

3. Výroba

Cirkulárna ekonomika: Prechod z lineárnej na cirkulárnu ekonomiku podporou recyklácie, opätovného použitia a udržateľného dizajnu výrobkov.

Technológie s nízkymi emisiami uhlíka: Investície do technológií s nízkymi emisiami uhlíka a technológií s vyššou energetickou efektívnosťou, ako aj ich aplikácia v výrobných procesoch.

Priemyselné emisie: Zavedenie prísnejších predpisov a štandardov s cieľom znížiť priemyselné emisie, vrátane aplikácie technológií CCS (technológia zachytávania a skladovania uhlíka).

4. Poľnohospodárstvo

Udržateľné poľnohospodárske praktiky: Podpora praktík, ktoré znižujú emisie skleníkových plynov, podporujú biodiverzitu a zlepšujú kvalitu pôdy.

Organická výroba: Podpora prijímania metód organickej výroby a znižovanie používania syntetických hnojív a pesticídov.

Agrolesníctvo a opätovné zalesňovanie: Podpora praktík v oblasti agrolesníctva a projektov opätovného zalesňovania s cieľom zabezpečiť sekvestráciu uhlíka (zachytávanie a skladovanie uhlíka v poľnohospodárskej pôde) a zlepšiť ekosystémové služby.

5. Stavebníctvo a objekty

Energeticky efektívne objekty: Implementácia prísnych štandardov energetickej efektívnosti pre nové objekty a modernizácia KHG (klimatizácia, kúrenie, chladenie) systémov v existujúcich objektoch s cieľom dosiahnuť lepšiu izoláciu a efektívnejšie využívanie energie.

Udržateľné materiály: Podpora používania udržateľných stavebných materiálov a praktík s cieľom znížiť dopad stavebných projektov na životné prostredie.

Zelená infraštruktúra: Rozvoj zelenej infraštruktúry, ako sú zelené strechy a mestské zelené priestory, s cieľom zlepšiť mestskú odolnosť a biodiverzitu.

6. Finančné služby

Zelené financie: Využívanie verejných a súkromných zdrojov financovania pre udržateľné investície prostredníctvom zelených dlhopisov, fondov na udržateľné investície a iných finančných nástrojov.

Zverejňovanie klimatických rizík: Zavedenie povinného zverejňovania klimatických rizík pre finančné inštitúcie s cieľom zabezpečiť transparentnosť a podporiť investície do udržateľných projektov.

Rámce pre udržateľné investície: Vytvorenie rámcov a štandardov pre udržateľné investície s cieľom nasmerovať finančné trhy k vytváraniu "zelenších" portfólií.

7. Manažment odpadu

Zníženie odpadu: Implementácia politik s cieľom znížiť vznik odpadu a podporiť recykláciu a opätovné použitie.

Cirkulárna ekonomika: Podpora prístupu orientovaného na cirkulárnu ekonomiku, v ktorej sa minimalizuje tvorba odpadu a produkty a materiály sa používajú čo najdlhšie.

Manažment nebezpečného odpadu: Zlepšenie manažmentu a likvidácie nebezpečného odpadu s cieľom ochrany zdravia ľudí a životného prostredia.

8. Technológie a inovácie

Rozvoj čistých technológií: Investovanie do výskumu a vývoja čistých technológií, vrátane obnoviteľných zdrojov energie, ukladania energie a zachytávania uhlíka.

Digitálna transformácia: Využívanie digitálnych technológií na optimalizáciu spotreby energie, zníženie emisií a zlepšenie udržateľnosti vo všetkých sektoroch.

9. Potraviny a nápoje

Udržateľné potravinové systémy: Podpora udržateľnej potravinovej výroby a spotrebiteľských praktík, znižovanie odpadu z potravín a podporovanie stravy založenej na rastlinných produktoch.

Sledovateľnosť a transparentnosť: Implementácia opatrení na zabezpečenie sledovateľnosti a transparentnosti dodávateľských reťazcov potravín s cieľom podporiť udržateľnosť a znížiť vplyv na životné prostredie.

10. Textilný a módnny priemysel

Udržateľná výroba: Podpora udržateľných výrobných praktík a používania ekologických materiálov.

Cirkulárna móda: Podpora modelov cirkulárnej módy, vrátane recyklácie, upcyclingu (zlepšenie a opätovné využitie) a predĺženej zodpovednosti výrobcu.

Sústred'ujúc sa na tieto sektory, Európska zelená dohoda má za cieľ dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, znížiť vplyv na životné prostredie a vytvoriť udržateľnú a odolnú ekonomiku.

5. Je toto vôbec uskutočniteľné?

Klimatická neutralita sa vzťahuje na dosiahnutie rovnováhy medzi emisiami uhlíka a zachytávaním uhlíka z atmosféry v uhlíkových nádržiach ("carbon sink"). To v podstate znamená, že všetky emisie skleníkových plynov sú kompenzované absorpciou ekvivalentného množstva z atmosféry, čím sa dosahuje nulová čistá uhlíková stopa. **Tento koncept zahŕňa nasledujúce:**

Znižovanie emisií: Znižovanie emisií z rôznych zdrojov, ako sú výroba elektrickej energie, doprava, priemysel a poľnohospodárstvo.

Odstraňovanie uhlíka: Zlepšovanie prírodných procesov (ako je opätovné zalesňovanie) alebo technologických riešení (ako je zachytávanie a ukladanie uhlíka) s cieľom odstraňovania oxidu uhličitého z atmosféry.

Kompenzácia: Investovanie do projektov, ktoré znižujú emisie na inom mieste, ak nie je možné okamžité zníženie emisií na pôvodnom mieste.

5.1 Šance na dosiahnutie globálnej klimatickej neutrality do roku 2050

Dosiahnutie globálnej klimatickej neutrality do roku 2050 je ambiciózny cieľ, ktorý so sebou nesie vážne výzvy, no stále je dosiahnuteľný, ak sa splnia určité podmienky. **Tu sú kľúčové faktory:**

Technologický pokrok:

Obnoviteľné energie: Kontinuálne a urýchlené využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ako sú solárna energia, veterná energia a hydroenergia.

Ukladanie energie a modernizácia energetickej siete: Rozvoj technológií na ukladanie energie a modernizácia energetických sietí, aby dokázali podporiť zvýšenú kapacitu obnoviteľných zdrojov energie.

Technológie zachytávania a ukladania uhlíka (CCS – carbon capture and storage): Rozvoj technológií CCS na zachytávanie a ukladanie emisií, ktoré vznikajú v priemyselných procesoch, ako aj počas výroby energie.

Inovatívne technológie: Rozvoj a využívanie nových technológií, ako sú vodíková energia, pokročilá jadrová energia a technológie založené na negatívnych emisiách.

Politiky a predpisy:

Medzinárodné dohody: Posilnenie a rozšírenie uplatňovania medzinárodných dohôd, ako je Parížska dohoda, s cieľom dosiahnuť globálnu spoluprácu a záväzok k cieľom.

Národné politiky: Implementácia robustných národných politík, ktoré stanovujú zníženie emisií, ako sú určovanie ceny uhlíka, normy týkajúce sa udržateľnej energie a predpisy o emisiách.

Stimuly a dotácie: Poskytovanie stimulov a umožnenie dotácií pre čisté energetické technológie, opatrenia na dosiahnutie energetickej efektívnosti a udržateľné praktiky.

Ekonomická transformácia

Zelené investície: Významné investície do zelenej infraštruktúry, čistej energie a udržateľných sektorov.

Diversifikácia ekonomických aktivít: Podpora regiónom a komunitám, ktorých činnosti sú závislé od fosílnych palív, aby diverzifikovali svoje ekonomické aktivity a vytvorili zelené pracovné miesta.

Zmeny v správaní a kultúrne zmeny:

Povedomie verejnosti: Zvyšovanie povedomia verejnosti a vzdelávanie o klimatických zmenách a dôležitosti udržateľných praktík.

Zmeny životného štýlu: Podpora zmien v životnom štýle, ktoré znižujú uhlíkovú stopu, ako je používanie verejnej dopravy, znížená spotreba mäsa a prijímanie návykov, ktoré podporujú energetickú efektívnosť.

Spravodlivosť a sociálna inklúzia:

Spravodlivá transformácia: Zabezpečenie, aby prechod na ekonomiku s nízkymi emisiami uhlíka bol spravodlivý a inkluzívny, poskytovaním podpory pracovníkom a komunitám, ktoré sú ovplyvnené ukončením používania fosílnych palív.

Globálna spolupráca: Zabezpečenie, aby rozvinuté krajiny poskytovali podporu rozvojovým krajinám prostredníctvom prenášania technologických znalostí a praktík, finančnej pomoci a budovania kapacít.

5.2 Výzvy pri dosahovaní klimatickej neutrality

- Ekonomické a politické prekážky

Závislosť od fosílnych palív: Celá rada hospodárstiev sa stále vo veľkej miere spolieha na fosílnu palivú pre svoje energetické a priemyselné procesy.

Politický odpor: Politický odpor a lobovanie zo strany záujmov v priemysle fosílnych palív môžu spomaliť alebo úplne zablokovať klimatické politiky.

- Technologické a infraštruktúrne obmedzenia

Vývoj technológií: Niektoré kľúčové technológie, ako pokročilé technológie CCS alebo technológie negatívnych emisií, sú stále v raných štádiách vývoja.

Infraštruktúrne zmeny: Potrebné sú významné zmeny v infraštruktúre, vrátane nových energetických sietí, dopravných systémov a priemyselných procesov.

- Rezistencia spoločnosti:

Verejný súhlas: Odpor spoločnosti kvôli vnímaným ekonomickým nákladom, zmenám v životnom štýle alebo dezinformáciám týkajúcim sa klimatických politík.

Otázky spravodlivosti: Zabezpečenie, aby klimatické politiky nemali nesmierne veľký dopad na obyvateľstvo s nízkymi príjmami alebo na zraniteľné skupiny obyvateľstva.

Záver k otázke klimatickej neutrality

Napriek tomu, že dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050 predstavuje značnú výzvu, táto je možná, ak sa uplatní koordinovaný a udržateľný prístup, ktorý pokryje technologickú, hospodársku, politickú a spoločenskú dimenziu. Globálna spolupráca, značné investície do čistých technológií a výrazné politiky sú kľúčové pre realizáciu tejto vízie. Závažnosť klimatickej krízy vyžaduje rozhodné a okamžité kroky ako predpoklad pre zabezpečenie udržateľnej a klimaticky neutrálnej budúcnosti.

Otázky: Súhlasíte s týmto záverom? Myslíte si, že je príliš optimistický? Poďme sa pozrieť na úlohu rôznych faktorov.

Predovšetkým sme spomenuli technologický pokrok, ale to je určite téma, o ktorej sa dá diskutovať.

5.3 Cirkulárna ekonomika

Vytvorenie cirkulárnej ekonomiky, ktorej cieľom je eliminácia odpadu a kontinuálne využívanie zdrojov, je proces, ktorý si vyžaduje riešenie množstva vážnych výziev. Niektoré z najväčších výziev sú uvedené nižšie:

1. Dizajn i inovácie

Dizajn produktov: Množstvo produktov nie je navrhnutých tak, aby umožnili ich opätovné použitie, opravu alebo recykláciu. Dizajn v súlade s princípmi cirkulárnej ekonomiky si vyžaduje inovatívnosť pri navrhovaní produktov, ktoré sa dajú ľahko rozobrať a využiť na iné účely.

Zložitosť použitých materiálov: Používanie zložitých materiálov a komponentov sťažuje recykláciu a opätovné použitie produktov. Dizajnérom predstavuje veľkú výzvu, ak sa snažia použiť jednoduchšie materiály bez zníženia kvality produktu.

2. Infraštruktúra a technológia

Infraštruktúra na recykláciu: Existujúca infraštruktúra na recykláciu je často nedostatočná na podporu objemu a zložitosti materiálov, ktoré cirkulárna ekonomika predpokladá. Je kľúčové modernizovať a rozšíriť tieto zariadenia.

Pokročilé technológie: Vývoj a uvedenie do prevádzky pokročilých technológií na triedenie, recykláciu a opätovnú spracovanie materiálov sú kľúčové. To zahŕňa inovácie ako chemická recyklácia a automatizované rozoberanie.

3. Ekonomické a trhové prekážky

Nákladová konkurencieschopnosť: Pri recyklovaných alebo znovu vyrábaných produktoch je často ťažké dosiahnuť konkurencieschopnosť v porovnaní s lacnejšími, nezmenenými materiálmi. Tento problém ešte zhoršujú ekonomie rozsahu a dotácie na výrobu čistých, nezmenených materiálov.

Investície: Na rozvoj infraštruktúry, technológií a obchodných modelov prispôbených cirkulárnej ekonomike sú potrebné významné investície. Nájst' prostriedky na takéto investície môže byť výzvou, najmä na trhoch, ktoré sa spoliehajú na krátkodobé investície.

4. Správanie a vedomie spotrebiteľov

Prijatie zo strany spotrebiteľa: Aby sa preferencie spotrebiteľov presunuli na cirkulárne produkty, sú potrebné konkrétne zmeny v správaní a postojoch. Veľké množstvo spotrebiteľov je stále zvyknutých na model lineárnej ekonomiky, ktorý sa zakladá na princípe „vezmi-vyrob-použi-vyhad“.

Vzdelávanie a povedomie: Zvýšenie povedomia o výhodách cirkulárnej ekonomiky a vzdelávanie spotrebiteľov o udržateľných praktikách sú kľúčové pre podporu dopytu po cirkulárnych produktoch.

5. Politika a regulačné prostredie

Regulačné prekážky: Nezladené alebo nevhodné predpisy môžu predstavovať prekážku pre cirkulárnu ekonomiku. Je nevyhnutné zosúladiť predpisy v rámci regiónov a sektorov, aby sa vytvorilo podporné prostredie.

Podpora a normy: Uplatnenie politík, ktoré podporujú cirkulárne praktiky, ako je predĺžená zodpovednosť výrobcov (PZV), daňové úľavy na cirkulárne produkty a štandardizované označovanie recyklovateľných výrobkov, je mimoriadne dôležité

6. Koordinácia dodávateľských reťazcov

Zložité dodávateľské reťazce: Koordinácia cirkulárnych praktík v rámci zložitých globálnych dodávateľských reťazcov predstavuje vážny problém. Hoci sú transparentnosť a sledovateľnosť kľúčové, ich zabezpečenie je často náročné.

Spolupráca: Na vytvorenie uzavretého systému je nevyhnutná efektívna spolupráca medzi výrobcami, dodávateľmi, recyklačnými podnikmi a ďalšími zainteresovanými stranami. Vytvorenie takýchto sietí závisí od prekonania prekážok ako konkurencia a od budovania dôvery.

7. Technologická integrácia

Dáta a digitálne nástroje: Používanie digitálnych nástrojov, ako sú Internet vecí (IoT), blockchain a analýza dát na sledovanie materiálov a optimalizáciu cirkulárnych procesov je stále v počiatočnej fáze. Integrácia týchto technológií naprieč rôznymi sektormi je skutočne zložitá úloha.

Interoperabilita: Potreba zabezpečiť kompatibilitu rôznych systémov a technológií používaných v cirkulárnej ekonomike, ako aj ich efektívnu vzájomnú komunikáciu, predstavuje ďalší vážny technologický problém.

8. Štandardy ktoré sa uplatňujú na materiály a výrobky

Kvalita recyklovaných materiálov: Aby recyklované materiály boli prijateľné na použitie pri výrobe, je nevyhnutné zabezpečiť, aby spĺňali rovnaké štandardy kvality ako nové materiály.

Štandardizácia: Rozvoj a uplatňovanie štandardov týkajúcich sa materiálov vhodných na recykláciu a opätovné použitie s cieľom zabezpečiť ich efektívne spracovanie a opätovné zaradenie do hospodárstva.

9. Na slovenčine by to bolo: „Odpor v kultúrnom a inštitucionálnom zmysle“.

Organizačné zmeny: Spoločnosti potrebujú zmeniť svoje tradičné lineárne modely, čo môže spôsobiť vnútorný odpor vzhľadom na existujúce záujmy a zvyky.

Kultúrne zmeny: Prechod na cirkulárnu ekonomiku si vyžaduje kultúrnu zmenu na organizačnej aj spoločenskej úrovni, čo môže byť pomalý a náročný proces.

Záver týkajúci sa cirkulárnej ekonomiky

Hoci prechod na cirkulárnu ekonomiku so sebou prináša mnoho výziev, ponúka aj významné environmentálne, ekonomické a sociálne výhody. Úspešné zvládnutie týchto výziev si vyžaduje koordinovanú činnosť vo viacerých sektoroch, vrátane inovácií v dizajne produktov, investícií do infraštruktúry a technológií, podporných politík a predpisov, ako aj zmien v správaní spotrebiteľov a zmien v obchodných praktikách. Tieto prekážky je možné prekonať spoluprácou a nepretržitou prácou a vytvoriť tak udržateľnejšiu cirkulárnu ekonomiku.

Otázky: Súhlasíte s týmto záverom? Myslíte si, že je príliš optimistický?

6. Strategické dokumenty Európskej únie súvisiace s dosahovaním klimatickej neutrality

Cieľ dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, ktorý jednomyseľne podporili členské štáty a Európsky parlament, je jadrom Európskej zelenej dohody, ktorú presadzuje Európska komisia. Znamenalo by to, že do roku 2050 Európska únia výrazne zníži svoje emisie skleníkových plynov a že zvyšné emisie sa zachytia pomocou technológií alebo v prirodzených zásobárňach uhlíka, ako sú lesy.

6.1 Európsky zákon o zmene klímy

Zákon Európskej únie o zmene klímy, ktorý nadobudol platnosť v júli 2021 a ktorý zaviedol záväzok dosiahnuť klimatickú neutralitu, bol jedným z prvých kľúčových prvkov Zelenej dohody. Stanovila tiež cieľ znížiť do roku 2030 čisté emisie aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Tento zákon tiež predpisuje stanovenie cieľa na rok 2040, čo bolo odporúčanie Komisie z februára 2024. Stanovenie jasných cieľov ponúka podnikom a investorom istotu, **kam ísť, a zaisťuje, že Európa bude kráčať jasnou cestou k dosiahnutiu svojich dlhodobých cieľov.**

Európsky zákon o zmene klímy stanovuje cieľ stanovený v Európskej zelenej dohode, t. j. snahu európskeho hospodárstva a spoločnosti dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. Tento zákon zároveň definoval prechodný cieľ, ktorým je zníženie čistých emisií skleníkových plynov do roku 2030 minimálne o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990.

Klimatická neutralita do roku 2050 znamená dosiahnutie nulových čistých emisií skleníkových plynov pre krajiny Európskej únie ako celok, a to najmä znížením emisií, investíciami do zelených technológií a ochranou životného prostredia.

Tento zákon sa snaží zabezpečiť, aby všetky strategické dokumenty Európskej únie prispeli k dosiahnutiu tohto cieľa a aby sa na ňom podieľali všetky hospodárske odvetvia a časti spoločnosti.

Ciele európskeho zákona o zmene klímy:

- Definovanie dlhodobého postupu nevyhnutného na dosiahnutie cieľa klimatickej neutrality do roku 2050 v rámci všetkých strategických dokumentov sociálne spravodlivým a ziskovým spôsobom.
- Vytvorenie systému na monitorovanie pokroku a podľa potreby podniknutie ďalších krokov.
- Zabezpečenie predvídateľnosti pre investorov a iné ekonomické subjekty.
- Zabezpečiť, aby bola transformácia na klimatickú neutralitu nezvratná.

Kľúčové elementy

Európsky klimatický zákon predpokladá právne záväzný cieľ nulových čistých emisií skleníkových plynov do roku 2050. Inštitúcie Európskej únie a členské štáty sú povinné zaviesť potrebné opatrenia na úrovni Európskej únie a na národnej úrovni na dosiahnutie vyššie uvedeného cieľa. berúc do úvahy dôležitosť podpory spravodlivosti a solidarity medzi členskými krajinami.

Európsky klimatický zákon obsahuje opatrenia na monitorovanie pokroku a prispôsobenie našich činností podľa potreby, pričom vychádza z existujúcich systémov, ako je proces riadenia národných energetických a klimatických plánov členských štátov, pravidelné správy Európskej environmentálnej agentúry a najnovšie vedecké dôkazy o klimatických zmenách a ich vplyve.

Pokrok sa bude hodnotiť každých päť rokov v súlade s celkovým prehľadom situácie ustanoveným v Parížskej dohode.

Súčasťou klimatického zákona sú aj potrebné kroky na dosiahnutie cieľa stanoveného do roku 2050.

Európska únia si na základe komplexného posúdenia vplyvu stanovila nový cieľ do roku 2030, ktorým je zníženie čistých emisií skleníkových plynov o minimálne 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990.

Nový cieľ Európskej únie na rok 2030 je obsiahnutý v zákone.

V júli 2021 Komisia prijala sériu návrhov na revíziu všetkých relevantných nástrojov politiky s cieľom dosiahnuť do roku 2030 dodatočné zníženie emisií.

Zákon tiež upravuje proces stanovenia klimatického cieľa do roku 2040.

Európsky klimatický zákon zahŕňa nasledovné:

- právny cieľ, ktorý predpokladá dosiahnutie klimatickej neutrality Európskej únie do roku 2050
- ambiciózny cieľ v oblasti klímy do roku 2030 znížiť čisté emisie skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, s jasným prehľadom toho, ako môže zníženie emisií a odstraňovanie uhlíka prispieť k dosiahnutiu tohto cieľa
- uznanie potreby zvýšiť zachytávač uhlíka v Európskej únii prijatím ambicióznejšieho nariadenia upravujúceho znižovanie emisií zo sektora využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF), t. j. nariadenia o LULUCF, pre ktoré Komisia zaslala návrh v júli 2021, ktorý nadobudol účinnosť v máji 2023.
- proces stanovovania cieľa v oblasti klímy na rok 2040 s prihliadnutím na orientačný uhlíkový rozpočet na obdobie 2030 – 2050, ktorý zverejní Komisia
- záväzok dosiahnuť negatívne emisie po roku 2050
- zriadenie Európskeho vedeckého poradného výboru pre zmenu klímy, ktorý by poskytoval nezávislé vedecké poradenstvo
- záväznejšie ustanovenia týkajúce sa prispôsobenia sa klimatickým zmenám
- jednoznačný súlad všetkých strategických dokumentov Európskej únie s dosahovaním cieľa klimatickej neutrality
- záväzok spolupracovať so sektormi pri vytváraní plánov pre konkrétny sektor, ktoré jasne vymedzujú cestu ku klimatickej neutralite v rôznych oblastiach hospodárstva.

Európsky klimatický zákon bol zverejnený v úradnom vestníku 9. júla 2021 a do platnosti vstúpil 29. júla 2021.

V roku 2023 Komisia po prvýkrát zhodnotila pokrok pri dosahovaní cieľov klimatickej neutrality a prispôsobenia sa zmeneným klimatickým podmienkam, ako to stanovuje európsky zákon o klíme. Zistenia sú uverejnené v Správe o pokroku pri implementácii národných plánov na znižovanie emisií skleníkových plynov na rok 2023, ako aj v samostatnom pracovnom dokumente útvarov Komisie o pokroku pri prispôbovaní sa v jednotlivých krajinách.

Napriek tomu, že emisie skleníkových plynov naďalej klesajú a že existujú povzbudivé príklady aktivít realizovaných v praxi, Komisia sa domnieva, že dosiahnutý pokrok smerom k cieľu Európskej únie, ktorým je klimatická neutralita, sa zdá byť nedostatočný. Najväčší posun treba urobiť v oblastiach, ktoré si stále vyžadujú výrazné zníženie emisií (napr. budovy, doprava), kde je pokrok príliš pomalý (napr. poľnohospodárstvo) alebo kde bol v predchádzajúcich rokoch pozorovaný klesajúci trend, ako je to v prípade zachytávačov uhlíka (napr. využívanie pôdy, zmena využívania pôdy a lesné hospodárstvo).

Európska únia dosiahla významný pokrok v prispôbovaní sa klimatickým zmenám, najmä prostredníctvom realizácie Stratégie Európskej únie pre adaptáciu na zmenené klimatické podmienky. Rovnaký pokrok však nebol dosiahnutý v rôznych oblastiach.

Z hodnotenia pokroku dosiahnutého v oblasti prispôbovania sa zmeneným klimatickým podmienkam na národnej úrovni vyplýva, že členské krajiny musia podniknúť podstatne viac aktivít, aby sa prispôbili zmene klímy – napríklad pokiaľ ide o riadenie, financovanie, hodnotenie rizík, riešenia založené na prírode, ako aj monitorovanie, podávanie správ a hodnotenia, to všetko s cieľom znížiť ich zraniteľnosť v ekonomickom zmysle, pokiaľ ide o čoraz vážnejšie riziká spojené so zmenou klímy.

6.2 Integrovaný národný energetický a klimatický plán (INEKP)

Komisia na základe hodnotenia zaslala v decembri 2023 členským krajinám odporúčania v rámci Európskeho klimatického zákona. Členské štáty, ktoré predložili návrhy aktualizovaných národných **integrovaných energetických a klimatických plánov (INECP)** pred hodnotením, ktoré na úrovni Európskej únie vykonala Komisia a ktoré odkazuje na návrhy INECP, dostali odporúčania týkajúce sa:

- návrhov aktualizovaných INEKP
- zosúladenia ich opatrení s cieľom Európskej únie, ktorým je dosiahnutie klimatickej neutrality
- zosúladenia ich opatrení s cieľom zabezpečiť pokrok v adaptácii na zmenu klímy v súlade s Európskym klimatickým zákonom.

Členské krajiny, ktoré nepredložili návrh aktualizovaného INEKP alebo predložili takýto dokument niekoľko mesiacov po termíne, podľa Európskeho klimatického zákona dostávajú len odporúčania.

V procese čistého prechodu nesmie byť nikto vynechaný. S cieľom poskytnúť podporu regiónom, v ktorých je badateľný najväčší sociálno-ekonomický vplyv spôsobený čistým prechodom, Komisia vyčlenila celkovo 19,7 miliardy eur v rámci **Fondu pre spravodlivú transformáciu**. Fond spravodlivej transformácie smeruje investície do týchto regiónov s cieľom diverzifikovať ekonomické aktivity smerom k čistejším priemyslom a rekvifikovať pracovníkov tak, aby boli kvalifikovaní na nové typy pracovných miest.

6.3 Systém obchodovania s emisiami Európskej únie

Systém obchodovania s emisnými kvótami Európskej únie, popredný svetový mechanizmus stanovovania cien uhlíka, tiež zohral kľúčovú úlohu pri vytváraní verejných príjmov, ktoré sa potom opätovne investujú do opatrení na boj proti zmene klímy a sociálnej podpory.

Systém obchodovania s emisiami od svojho spustenia v roku 2005 vygeneroval viac ako 180 miliárd eur v príjmoch pre členské krajiny a rozpočet Európskej únie, z ktorých časť bola použitá

na financovanie Inovačného fondu, Modernizačného fondu a **Sociálneho fondu pre klimatickú politiku**.

Prostredníctvom Európskej zelenej dohody, Európska únia pridala ďalšie sektory, na ktoré sa má vzťahovať systém obchodovania s emisiami, od priemyslu a elektrární až po palivá pre dopravu a zariadenia, čím stanovila cenu za viac emisií. Týmto spôsobom budú emisie naďalej klesať a alternatívne zdroje energie budú naďalej rásť.

6.4 Priemyselný plán pre Zelenú dohodu

Komisia zabezpečila, aby Európska zelená dohoda prispela k hospodárskemu rozvoju Európy, pričom zohľadnila, že to, čo je prospešné pre klímu, je prospešné aj pre naše hospodárstvo. Vo februári 2023 sme prijali **Priemyselný plán pre Zelenú dohodu**. Plán vytvoril podmienky na zvýšenie výrobných kapacít pre technológie s nulovými čistými emisiami a produkty, ktoré sú potrebné na splnenie európskych klimatických cieľov.

Dva kľúčové segmenty plánu sú Zákon o kritických surovinách a Zákon o priemysle s nulovou čistotou emisií, ktoré boli zavedené v marci 2023. Oba zákony vytvoria predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie, každý vo svojej príslušnej oblasti uplatňovania, čím podporia investície a rozvoj projektov, ktoré sú kľúčové pre európske hospodárstvo.

Parlament a Rada prijali Zákon o kritických surovinách. Keď vstúpi do platnosti, pomôže zabezpečiť prístup Európskej únie k bezpečným, diverzifikovaným, cenovo dostupným a udržateľným dodávkam kritických surovín. Týmto spôsobom to pomôže zvýšiť domácu kapacitu pre kritické suroviny v rámci celého dodávateľského reťazca. Konečným cieľom je zabezpečiť, aby Európska únia mala do roku 2030 potrebné kapacity na vyťaženie 10 %, spracovanie 40 % a recykláciu 25 % svojej ročnej spotreby strategických surovín.

Pokiaľ ide o Zákon o priemysle s čistými nulovými emisiami, na ktorom zúčastnení zákonodarcovia dosiahli politickú dohodu, podporí výrobu technológií s čistými nulovými emisiami v Európskej únii a posilní ich odolnosť a konkurencieschopnosť a zároveň vytvorí

regulačné prostredie, v ktorom sú lepšie podmienky na spustenie projektov s nulovou čistou emisiou v Európe a s cieľom prilákať ďalšie investície.

6.5 Mechanizmus prispôsobenia uhlíkovej hranice (CBAM)

Komisia zaviedla prvý Mechanizmus prispôsobenia uhlíkovej hranice (CBAM) na svete. Tento mechanizmus podporuje priemysel po celom svete k prechodu na zelenšie výrobné metódy a odrádza firmy od presúvania svojich sídiel a podnikania z Európskej únie do krajín s menej prísnyimi environmentálnymi normami. CBAM je nástroj, ktorý rešpektuje princípy Svetovej obchodnej organizácie (WTO), a rieši, aby klimatické ciele Európskej únie neboli ohrozené.

To prakticky znamená, že dovozcovia tovaru do Európskej únie, ktorí sú pokrytí CBAM-om, sa budú musieť zaregistrovať u príslušných národných orgánov a zakúpiť CBAM certifikáty. Následne musia hlásiť emisie, ktoré sú súčasťou ich exportu, a predložiť príslušný počet certifikátov. Ak budú schopní dokázať, že cena uhlíka bola už zaplatená počas výroby tovaru, príslušná suma bude predmetom odpočtu.

CBAM predstavuje rozpoznateľný nástroj na určenie spravodlivej ceny tovaru s vysokým obsahom uhlíka, ktorý vstupuje do Európskej únie. Postupné zavádzanie CBAM-u je v súlade s ukončením poskytovania bezplatných emisných jednotiek v rámci Systému obchodovania s emisiami Európskej únie, aby sa podporila dekarbonizácia priemyslu Európskej únie.

CBAM sa začal uplatňovať 1. októbra 2023 v prechodnej fáze. Táto fáza bude slúžiť ako obdobie učenia pre dovozcov, výrobcov a vládne orgány. Takto bude Komisia schopná zhromaždiť užitočné informácie o zabudovaných emisiách, aby mohla zdokonaľiť metodológiu pre začiatok konečného uplatňovania, ktorý je plánovaný na rok 2026.

greenet

Fast forwarding the green transition in just and socially responsible way – cases of industry, energy and transport sectors

- This copy is free -

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.”

Co-funded by
the European Union